

СТАНОВИЩЕ

От проф.д.изк Апелия Янева, катедра „Хореография“ при Югозападен университет „Неофит Рилски“, Институт за изследване на изкуствата при БАН

За дисертационния труд на Цветанка Гаврилова-Иванова „Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване“,

представен за присъждане на **образователната и научна степен „Доктор“**

Тъй като, предполагам, в рецензиите текстът ще бъде подробно анализиран, то аз ще се спра само върху някои основни приноси и грешки.

В рамките на 250 стр. (четири глави, увод и обобщения) Цветанка Гаврилова-Иванова ни убеждава, че *европейските бални танци*, които по принцип се третираат като *състезателни (спортни) танци*, могат да се използват и като *социални танци* – тоест да се танцуват за удоволствие, без състезания и конкурси за професионалисти, без да се налага отделните изпълнители да се конкурират с други. Като приноси мога да определя трета и четвърта глава. В тях са застъпени два аспекта от методиката на обучението – *работа с деца* при състезателните танци; *работа с възрастни*, когато европейските бални танци са третирани като социални танци. В края на четвърта глава (стр. 218) е предложена програма за обучение – в рамките на 4 години, с посещения 2 (или 3) пъти седмично по 1,5 часа (90 минти). Предложени и коментирани като начин на изпълнение са три основни теми на обучение, които доколкото разбирам, са за начинаещи (бронзово ниво). Темите за обучение за следващите две нива – сребърно ниво (средно напреднали) и златно ниво (напреднали) са само цитирани като наименования и изпратени в таблица в края на текста.

От моя гледна точка материалът би могъл да бъде структуриран по съвсем друг начин. В първи раздел да влязат всички исторически сведения и теоретични обяснения от 1 до 4 глава. Във втори раздел – описанието на танците от втора глава и предложената програма за обучение от четвърта глава. Описанието на танците (от втора глава) е интересно и добре организирано в таблици, но то би било по-полезно, ако е непосредствено преди предлаганата програма за обучение (в четвърта глава).

Убедена съм, че *уточненията на термините* (ритъм, такт, темпо, стъпка, опорен, работещ крак, суинг, тайминг и т.н.), които дисертантката поставя ЧАК в края на четвърта глава (от стр. 214 до стр. 217), трябва да бъдат преместени *преди* описанието на танците (което сега е във втора глава). Това би спестило част от грешките в дисертацията.

Ето някои от големите *терминологични грешки*:

- обяснения от типа на „60 ТАКТА в минута“ са **АБСОЛЮТНО НЕВЕРНИ**. Става дума за 60 УДАРА в минута по Мелцелов метроном, който се използва за цифрово обозначаване на темпото (втора глава - от стр. 77 до стр. 174)
- Обясненията за РИТЪМ във втора глава също са некоректни. В най-дясната колонка при таблиците-описания на танците (от стр. 77 до стр. 174) думата РИТЪМ трябва да се замени с НАЧИН НА БРОЕНЕ, което е по-ясно за танцуващите и не влиза в противоречие с музикалното определение за РИТЪМ.

Тези несъответствия поставят под съмнение знанията на дисертантката относно основни музикални характеристики, което е недопустимо, особено като се има предвид, че във Факултета по изкуствата при Югозападен университет „Неофит Рилски“ има цяла катедра „Музика“, където всеки от колегите би могъл да я консултира по музикантската терминология. Също така и в катедра „Хореография“ има хора с музикално образование – например д-р Ставри Ангелов (доктор по музикознание), Стефан Йорданов (с подготвяна дисертация по музикознание), които също биха могли да помогнат в музикалните определения. Не е за пренебрегване и литературата по въпроса – например на Светослав Четриков - „Музикален терминологичен речник“, на проф. Пенчо Стоянов - „Музикален анализ“ (1993), „Анализ – музика - хореография“ (2001) и др., които явно не са ползвани, защото не ги откривам в библиографията. Считам, че не е редно докторантката да си въвежда *свои* определения за *музикални понятия*, които отдавна са уточнени и стандартизирани, тъй като нейните знания за музиката явно не са достатъчни за този вид дейност.

Термин като **СОЦИАЛЕН РИТЪМ** (стр. 224 от дисертацията) ми се струва абсурден. Ритъмът не може да бъде социален или асоциален, той е функция на музиката и не се поддава на социални характеристики. На същия принцип не може да има **„СОЦИАЛЕН ТАНЦЬОР“** (стр. 10, стр. 11, стр. 211 и др.) – танцьорът може да танцува и социални танци, и народни танци, и класически танци, но това не го прави социален танцьор, народен танцьор, класически танцьор. Видно е заиграването с думичката „социален“, но то води до твърде неясни формулировки, а понякога - и грешки. Идеята, че – цитирам - **„СОЦИАЛНИЯТ ТАНЦ е ДЕЙНОСТ“** (стр. 21 от дисертацията) също е спорна.

Пропускам други по-маловажни неточности и такива като например: на стр. 16 - *„За разлика от дискотеките и баровете, баловете се отличават с тържествена обстановка, строг етикет и класически танци като валс и танго“* (мой коментар - има си установена терминология, според която класическите танци **не са** „валс и танго“); на стр. 18 – *„Барокът... За първи път танцът приема ролята на поддържащ културата на тялото наравно с културата на духа“* (мой коментар - още в Древна Гърция танцът е свързан с духа – напомням древногръцкия жизнен модел „Здрав дух в здраво тяло“)

Не мога да пропусна обаче едно **изключително спорно твърдение**. Според докторантката – цитирам - **„Пример за социални танци са българските народни хора, фолклорните танци, аржентинското танго, валсът, както и балбоа, чарлстон, контра линди хоп, рагтайм, полка, салса, мамбо, бачата и много други“** (стр. 23 от дисертацията). Възникват въпросите:

- По какви показатели Гаврилова-Иванова слага в една графа българските народни хора и валса; аржентинското танго и полката; салсата и фолклорните танци ??? Ако показателят е, че „докато танцуват, хората общуват“, то докторантката може да обяви като социални танци и *всички видове танци* въобще (?!?), което напълно зачерква уточнени с десетилетия преди нея вътрешни подразделения и групирания на танци.
- Защо, след като обявява една голяма част от танците за социални, изпуска други – например минует, жига, сарабанда, хип-хоп, брейк, диско, конфу и т.н.???
- Защо, след като дисертантката обявява част от танците за социални танци, тя не е направила и съпоставка между тях - между *европейските бални танци*, които преподава и коментира в текста, и другите танци, които тя обявява за социални?

- Защо са пропуснати анализи на възникналите като *действително социални танци*? Например *салсата*, за която със сигурност е писано по-малко отколкото за подробно разглежданите в труда валс, куйк степ, танго, бавен фокстрот? В този аспект нека напомня, че в специалност „Съвременна хореография“ към катедра „Хореография“ се обучават Надежда Тончева и Илия Чолаков, които са златни медалисти на България за салса-жени и салса-мъже за 2017. Те, като салса-танцьори, спечелиха и квота за квалификацията в Маями през 2017. И със сигурност биха помогнали на дисертантката при изясняването на спецификата на действително социалния танц „Салса“, който все повече набира скорост, а остава само споменат като наименование в дисертацията на ас. Гаврилова-Иванова.

В края на всяка глава има допълнение, което е с функциите на обобщения - цитирам, „.... **могат да се направят следните изводи**“, но всъщност това **не са изводи**, а **резюме** на съответната глава. Подобни резюмета са публикувани и в автореферата, и те не дават представа за разсъжденията и предложенията, приносите и анализите на дисертантката.

Финалните „**обобщения и изводи**“ (стр. 229-230) са крайно недостатъчни и не покриват убедително тематиката на дисертацията, поставените цели и задачи.

Библиографията е подредена по странен стандарт. Въпреки че това беше и една от забележките още по време на апробацията на дисертацията, но тя не е поправена. В цитираните в библиографията книги липсват страници (в самия текст също има цитати без страници). От периодичния печат се съобщава само списанието, броя и годината, като изцяло липсва наименование на статията и автор, както и страници.

От представената в библиографията литература - 116 заглавия, от които 45 на кирилица, 59 на латиница и 12 уеб сайта, **в текста са цитирани само 20 (!?)** – от тях 10 на кирилица и 10 на латиница, както и 12 източници от в. Артист, в. Мир, вестник на жената – в периода 1911-1926, най-вероятно цитирани пред друг автор, доколкото те не са достъпни в библиотеката. Поредицата на *Tanzspiegel* (2014-2015), обявена в библиографията въобще не е цитирана.

Публикациите на дисертантката по темата не мога да коментирам, тъй като за две от тях липсват точни библиографски данни (цитирам - „*Музикални хоризонти*“. *София*. 4:9-18“ и „*електронно издание на ВСУ „Черноризец Храбър*“. *Варна* 11-18“), а първото заглавие е доклад и не е ясно дали е публикуван впоследствие. Не са ми предоставени публикации по темата.

Разбирам, че това е първата докторантка на катедра „Хореография“ и специално акцентирам върху пропуските, за да не бъдат те повтаряни при следващите докторанти. И ако гласувам за присъждането на докторантска степен на Цветанка Гаврилова-Иванова, то ще е именно в тази част на определението, която касае „**образователната степен „Доктор**“, а не в продължението – „**образователната и научна степен „Доктор**“.

11 авг. 2018

Проф.д.изк. Анелия Янева